

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет / інститут Педагогічний

Кафедра педагогіки початкової школи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНФЛІКТОЛОГІЯ

**Освітня програма 013 Початкова освіта
першого (бакалаврського) рівня**

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

**Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки початкової освіти
Протокол №14 від “_9_” червня 2022 р.**

м. Івано-Франківськ – 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Конфліктологія
Освітня програма	«Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціалізація (за наявності)	-
Спеціальність	013 Початкова освіта
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	4 курс, I, II семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 24 год. Семінарські заняття – 36 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу: забезпечити професійну підготовку бакалаврів за спеціальністю 013 Початкова освіта, які оволодіють знаннями про природу конфліктів, причини їх виникнення, способи управління конфліктними ситуаціями й методи подолання конфліктів, а також практичними навичками у вирішенні конфліктів та уміннями контролювати конфліктну ситуацію, а також позитивно сприймати конфлікт і прагматично його використовувати.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у здобувачів вищої освіти **компетентностей**, зокрема:

Інтегральної компетентності – здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальних компетентностей:

ЗК-4. Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальних (фахових) компетентностей:

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у здобувачів вищої освіти **програмних результатів навчання** відповідно до освітньої програми «Початкова освіта» перший (бакалаврський) рівень:

ПР-01 – організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-02 – управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-03 – критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-08 – організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-13 – організувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проектувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-16 – використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Конфліктологія у системі наукового знання	Оволодіти знаннями про об'єкт та предмет конфліктології як науки; визначити основні завдання конфліктології; засвоїти методи дослідження у конфліктології. Розглянути зв'язок конфліктології з іншими галузями наукових знань; систематизувати знання про особливості дослідження проблем конфлікту в Україні.	питання, кейси, творчі завдання, тести
2.	Конфлікт як психологічний феномен	Засвоїти інформацію про конфлікт та стадії його виникнення; визначити основні структурні елементи конфлікту; усвідомити важливість профілактики та попередження	питання, кейси, творчі завдання,

		конфліктів; визначити позитивні і негативні функції конфліктів; проаналізувати форми перебігу конфлікту (відкритий, прихований, «сліпий», «невідомий»).	тести
3.	Види конфліктів	Розширити інформацію про класифікацію конфліктів; визначити сутність поняття внутрішньоособистісного конфлікту, його особливості та види; охарактеризувати міжособистісний конфлікт; систематизувати знання про міжгрупові конфлікти, особливості, причини виникнення та види.	питання, кейси, творчі завдання, тести
4.	Конфлікти у сім'ях	Охарактеризувати сімейні конфлікти; визначити види сімейних конфліктів та типи сімей з точки зору їх конфліктності (стабільні, проблемні, кризові, конфліктні, невротичні); оволодіти знаннями про сімейну сварку та емоційне вигорання; визначити чинники конфліктності відносин між батьками і дітьми; оволодіти навичками попередження і розв'язання сімейних конфліктів; засвоїти методи психологічного вивчення сім'ї.	питання, кейси, творчі завдання, тести
5.	Конфлікти в умовах освітньої діяльності	Охарактеризувати педагогічні конфлікти; визначити причини виникнення педагогічних конфліктів; проаналізувати типологію шкільних конфліктів; систематизувати знання про конфлікти між учнями як чинники соціалізації особистості; розкрити роль учителя та практичного психолога у врегулюванні конфліктів між учнями; оволодіти знаннями про особливості об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення конфліктів між учителями та учнями; визначити педагогічні умови успішного розв'язання конфліктів між учителями та учнями; систематизувати педагогічні конфлікти, які виникають у закладах вищої освіти.	питання, кейси, творчі завдання, тести
6.	Булінг у закладах освіти	Сформулювати сутність поняття «булінг»; визначити форми та види булінгу; охарактеризувати учасників булінгу; оволодіти навичками протидії булінгу у школі; проаналізувати Закон України від 18.12.2019 року № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України	питання, кейси, творчі завдання, тести

		щодо протидії булінгу (цькуванню)».	
7.	Мобінг	Визначити сутність поняття «мобінг»; розкрити причини виникнення мобінгу; оволодіти навичками профілактики та запобігання мобінгу.	питання, кейси, творчі завдання, тести
8.	Переговори – універсальний метод вирішення конфліктів	Узагальнити інформацію про поняття переговорів; охарактеризувати основні принципи переговорного процесу; проаналізувати процес організації переговорів з метою вирішення конфліктів; оволодіти навичками планування та проведення переговорів; визначити результати проведення переговорів.	питання, кейси, творчі завдання, тести
9.	Медіація як спосіб розв'язання конфліктів	Сформулювати сутність поняття «медіація»; визначити стадії медіації; охарактеризувати процес медіації у закладах освіти; усвідомити переваги медіації.	питання, кейси, творчі завдання, тести
10.	Ресурси арт-терапії у вирішенні конфлікту.	Визначити сутність поняття арт-терапії; охарактеризувати напрями арт-терапії; систематизувати знання про творчість як основу арт-терапії; оволодіти навичками оволодіння арт-терапевтичних технологій у вирішенні конфліктів; закріпити знання про арт-терапевтичні технології в роботі практичного психолога у закладах освіти.	питання, кейси, творчі завдання, тести
11.	Медіа-арт-терапія у вирішенні конфліктів	Визначити сутнісні ознаки медіа-арт-терапії; охарактеризувати особливості та механізми застосування медіа-арт-терапії у вирішенні конфліктів.	питання, творчі завдання, тести

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Семінарське заняття	36
Контрольна робота	4
Самостійна робота	5
Індивідуальне завдання	5
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																		Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Лекції																			-
Семінарські з-тя	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	36
Контрольна робота																	4		5
Самостійна р-та									5										5
Індивідуальні завдання							5												5
Екзамен																		50	50
Всього за тиждень	2	2	2	2	2	2	7	2	7	2	2	2	2	2	2	2	6	52	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Література:	
<ol style="list-style-type: none"> Балабанова Л.В. Савельєва К.В. Конфліктологія : навч. посіб. Київ: Вид. дім «Професіонал», 2009. 280 с. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. Рек. МОН; 3-є вид.випр.доп. Київ: Каравела, 2012. 400 с. Вітюк Н.Р. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник. Ів.-Франківськ : Симфонія форте, 2008.176 с. Вітюк Н.Р. Психологія конфлікту в таблицях і схемах: навч. посібник. Ів.-Франківськ : Симфонія форте, 2014. 172 с. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч. посібник. Рек. МОН. Київ: Либідь, 2005.400 с. Герасіна Л.М., Панов М.І., Осіпова Н.П. Конфліктологія. Харків: Право, 2002. 256 с. Гетьман Т.О. Кричківська Т.Д. Проблеми педагогічної психології: хрестоматія : навч. посібник. Київ: КНТ, 2016. 381 с. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). URL:http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п. Державна програма «Вчитель». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379-2002-п. Державний стандарт початкової освіти. URL: http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novuj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/. Долинська Л.В. Психологія конфлікту : навч. посібник. Рек. МОН. Київ: Каравела, 2013. 304 с. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. С. 105–113. Закон України «Про вищу освіту». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18. Закон України «Про освіту». URL: https://osvita.ua/school/reform/57472/. Конфліктологія / За ред. Л.М. Герасіної та М.І. Панова. Харків, 2002. Концепція Нової української школи. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf. Ложкін Г. В. Пов'якель Н. І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика : навч. посібник. Київ: ВД "Професіонал", 2007. 416 с. Миронова О.М. Мазоренко О.В. Конфліктологія: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2011. 167 с. Москаленко В.В. Конфлікт. Практична психологія та соціальна робота. 2005. №5. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. URL: http://ukraine.uapravo.net/data/base28/ukr28703.htm. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (схвалена Указом Президента України від 25.06.2013 року №344/2013). Орлянський В.С. Конфліктологія. Київ: Центр учб. л-ри, 2007. 160 с. Педагогічна психологія: навч. посібник / Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова 	

- О.П.,Пасека О.В. Рек. МОН. Київ: ЦУЛ, 2012. 168 с.
24. Педагогічна психологія: підручник/ Євтух М.Б. та ін. Рек. МОН. Київ: Інтердрук, 2014. 420 с.
25. Пірен М.І. Конфліктологія: підруч. Київ: МАУП, 2007. 360 с.
26. Пірен М.І. Конфлікт і управлінські ролі: соціопсихологічний аналіз: навч.-практ. посіб. Київ: УАДУ, 2000. 200 с.
27. Примуш М.В. Конфліктологія : навчальний посібник. Київ. 2006.
28. Психологія вирішення конфліктів : навч. посібник / ред. В.О. Джелалі. Київ-Харків : ТОВ "Р.И.Ф.", 2006. 320 с.
29. Савчин М.В. Педагогічна психологія : навч. посібник. Рек. МОН.Київ: Академвидав, 2007.424 с.
30. Скібіцька Л. Конфліктологія : навч. посіб. для студ. вищих навч. зал. Київ: Центр учб. л-ри, 2007. 383 с.
31. Степанов О.М. Педагогічна психологія : навч. посібник. Рек. МОН. Київ : Академвидав, 2011.416 с.

Додаткова

1. Алова А. Вирішення шкільних конфліктів. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2013. № 9.18–27.
2. Бохан О. Психологія конфліктів у навчальному процесі. Завуч. 2008. №35(груд.). 8–12.
3. Верхоляк Л. Взаєморозуміння. Взаємоповага. Шляхи виходу з конфлікту. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2012. № 2.74–75.
4. Волкова Н.П. Педагогічні конфлікти: види, причини. Педагогіка. Київ, 2001. 460–476.
5. Гордієнко І., Єгорова. Конфлікт у школі: чи можна йому запобігти? Психологічний тренінг для вчителів. Психолог. 2009. №1(січень). 17–19.
6. Дрожжина Т.В. Чи вмієте ви спілкуватись з учнями?:(конфліктні ситуації у спілкуванні педагогів та учнів). Поч. навч. та виховання. 2010. січ. №1(221). 23–27.
7. Дубяга А. Конфлікти у шкільному середовищі. Психолог. 2009. №48 (груд). 3–5.
8. Дуткевич Т.В. Педагогічний конфлікт на різних етапах. Конфліктологія з основами психології управління. Київ: Центр навч. літ., 2005. 100–105.
9. Капкович, С. Конфлікти та шляхи їх подолання. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 2. С. 30–39.
10. Конфлікт з учителями. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2009. № 6. 74–75.
11. Кошечко, Н. Специфіка педагогічних конфліктів у вітчизняній вищій школі. Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка. Київ, 2017. вип. 2(6). 39–45.
12. Лавренчук І., Короленко Л., Взаємодія «учитель-учні». Вирішення та усунення конфліктів. Психолог. 2013. №24(грудень).10–15.
13. Лисенко А. Психолого-педагогічна готовність майбутніх учителів у педвузах України до розв'язання конфліктних ситуацій. Вісник Прикарпатського університету. Ів.-Франківськ, 2007. Вип.15-16, Ч.1.С. 212–218.
14. Лустенко І. Конфлікт у школі. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 3. 32–37.
15. Мартинець Л. Педагогічний конфлікт у системі «педагог – адміністратор». Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 1.11–18.
16. Мочаліна Н. Педагогічний конфлікт: практика психологічної допомоги. Тренінг для психологів. Психолог. 2007. №45(груд). 7–12.
17. Никонова Л. Грані шкільного конфлікту. Дзеркало тижня. 2006. №41(28 жовт.). 22.
18. Педагогічні конфлікти і техніка їх розв'язання. Завуч. 2008. №32(лист.) 15–19.
19. Пензай Л. Управління конфліктами у школі: педагогічні умови формування професіоналізму вчителів у конфліктах. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2014. № 12. 31–32.
20. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2017. № 1. 34–39.
21. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2017. № 2. 33–39.
22. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2017. № 3. 36–39.
23. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2016. № 11.

35–39.

24. Пугач М. Етюди педагогічних конфліктів. Фізичне виховання в школах України. 2016. № 12. 31–35.

25. Руденко С.В. Педагогічні ситуації в роботі вчителя та особливості їх вирішення Практична психологія та соціальна робота. 2008. № 11. 34–39.

26. Рудзевич І.Л. Психологічні засоби подолання деструктивних конфліктів у педагогічному процесі. Практична психологія та соціальна робота. 2005. №.1. 47–50.

27. Соколюк О. Дитячі конфлікти в школі: запобігти та вирішити. Початкова освіта. 2018. № 1. 56–59.

28. Федоренко Т. Профілактика агресивності та насильства в школі. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 3. 38–64.

29. Шевченко М. Як віртуозно долати конфлікти. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2008. № 12. 38–39.

30. Шкелебей Л. Конфлікт породжує насильство. Виховна година. Психолог. 2019. № 1. С. 38–44.

Інформаційні ресурси

1. Глобальне опитування про булінг. ЮНІСЕФ URL: <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/infographicbullying-upd.pdf>.
1. Довіра до освіти починається з педагогіки партнерства. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usl-novivni-novini-2017-12-02-dovira-do-osviti-pochinaetsya-z-pedagogiki-partnerstva-vidkritosti-shkil-povagi-do-kozhnoy>.
2. Ключові новації в освіті (Новий Закон України «Про освіту»). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/ZAKON-2018.pdf>.
3. Педагогіка партнерства НУШ. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8VWuhwv1B2U>.
4. Портал сучасних педагогічних ресурсів. URL: <http://www.intellect-invest.org.ua>.

7. Контактна інформація

Кафедра	<i>педагогіки початкової освіти.</i> вул.Бандери,1, каб.308 м. Івано-Франківськ. Сайт: https://kppo.pnu.edu.ua/ Email: kppo@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Цюняк Оксана Петрівна , доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти
Контактна інформація викладача	oksana.tsiuniak@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Здобувачам вищої освіти необхідно дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки їх порушення, що визначаються Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/ .
Пропуски занять (відпрацювання)	Відвідування занять є важливою складовою

	освітнього процесу у ЗВО. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Відпрацювання пропущених занять відбувається у формі індивідуальної бесіди під час годин, відведених на консультування студентів. Студент, який не набрав 25 балів, до іспиту за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання іспиту за відомістю №2.
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Результати виконання завдань самостійної роботи перевіряються на кожному практичному занятті. За завдання, яке виконане пізніше встановленого терміну знімаються бали (2 бали).
Невідповідна поведінка під час заняття	-
Додаткові бали	Додаткові бали додаються студентам, котрі мають сертифікати онлайн-курсів на освітній платформі EdEra, Prometheus, Coursera.
Неформальна освіта	Можливість зарахування. Рекомендовані платформи EdEra, Prometheus, Coursera.

Викладачі

Цюняк Оксана Петрівна